

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 130/07-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. júla 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti JUDr. O. P., P. B., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., T., v časti, v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 198/03, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. O. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 198/03 p o r u š e n é b o l o .

2. JUDr. O. P. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Krajský súd v Trenčíne p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Krajský súd v Trenčíne je p o v i n n ý uhradiť JUDr. O. P. trovy právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. K., T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 130/07-10 z 24. mája 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. O. P., P. B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. K., T., v časti, v ktorej namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 198/03.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 5. augusta 1997 Okresnému súdu Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) žalobu proti M. (ďalej len „odporca“) o zaplatenie 823 470 Sk s príslušenstvom. Okresný súd v uvedenej veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 6 C 717/97 z 12. novembra 1998, ktorým žalobu sťažovateľa zamietol. Sťažovateľ podal 17. decembra 1998 proti tomuto rozsudku odvolanie. Konanie, v ktorom sa rozhodovalo o odvolaní proti rozsudku z 12. novembra 1998, bolo krajským súdom vedené pod sp. zn. 5 Co 141/99. Krajský súd v predmetnej veci rozhodol rozsudkom z 31. januára 2001, ktorým napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil.

Proti rozhodnutiu krajského súdu z 31. januára 2001 podal generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie, o ktorom Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol rozsudkom č. k. MCdo 86/02-111 z 29. februára 2002 tak, že rozsudok okresného súdu z 12. novembra 1998 i rozsudok krajského súdu z 31. januára 2001 zrušil a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

Okresný súd následne vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 3 C 6/03 z 31. marca 2003, ktorým žalobe sťažovateľa vyhovel v celom rozsahu. Proti uvedenému rozsudku okresného súdu podali odvolanie odporca (proti výroku vo veci samej) aj sťažovateľ (proti výroku týkajúceho sa úrokov z omeškania). Spis bol postúpený krajskému súdu, ktorý mu pridelil sp. zn. 5 Co 198/03.

Vo vzťahu k postupu krajského súdu v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 198/03 sťažovateľ uviedol, že krajský súd „znova vo veci takmer dva roky nekonal a preto dňa 24. 5. 2005 navrhovateľ podal na adresu predsedu Krajského súdu v Trenčíne sťažnosť na prieťahy v konaní. Predseda Krajského súdu v Trenčíne na túto sťažnosť nereagoval. Sťažnosť však pravdepodobne mala účinok, pretože Krajský súd v Trenčíne na deň 22. 6. 2005 vytýčil pojednávanie. Na tomto pojednávaní Krajský súd v Trenčíne vyhlásil rozsudok, ktorým rozsudok súdu I. stupňa zmenil a môj návrh zamietol a rozhodol o náhrade trov konania.

Ani tento rozsudok nebol vypracovaný a odoslaný v zákonnej 30 dňovej lehote a predseda Krajského súdu nerozhodol inak. Preto sťažovateľ dňa 27. 7. 2005 znova podáva predsedovi KS v Trenčíne sťažnosť na prieťahy v konaní. Dňa 28. 7. 2005 predseda Krajského súdu v Trenčíne odpovedá, že sťažnosť je nedôvodná vraj preto, že predsedkyňa senátu čerpala dovolenku. Sťažnosť bola vybavená ako neopodstatnená. Nesúhlasím s týmto názorom. Dôvod, ktorý uvádza predseda krajského súdu pred zákonom neobstojí. Rozsudok nebol doručený doteraz“.

Sťažovateľ v rámci svojej argumentácie poukázal aj na celkovú dĺžku konania v tejto veci, ktoré do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu trvalo viac ako osem rokov. Vzhľadom na skutočnosť, že rozhodnutie krajského súdu z 22. júna 2005 považoval sťažovateľ za nesprávne, využil proti nemu právo podať dovolanie. Podľa sťažovateľa táto skutkovo a právne jednoduchá vec nebola včas rozhodnutá a skončená v dôsledku zdĺhavého konania krajského súdu (odvolacie konania v tejto veci trvali spolu štyri roky), pričom on sám ako účastník konania svojím správaním k vzniku prieťahov v konaní neprispel.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby nálezom takto rozhodol:

„Krajský súd v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 141/99 a 5 Co 198/03 porušil základné právo JUDr. O. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa § 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Krajskému súdu v Trenčíne prikazuje v konaní pod sp. zn. 5 Co 198/03 konať bez zbytočných prietáhov.

JUDr. O. P. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 200.000,-- Sk (slovom dvestotísíc slovenských korún), ktoré je mu Krajský súd v Trenčíne povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.

Krajský súd v Trenčíne je povinný uhradiť JUDr. O. P. trovy právneho zastúpenia v sume 26.600,-- Sk na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. J. K., advokátska kancelária T., na jeho účet ... do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.“

K sťažnosti sťažovateľa sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril predseda krajského súdu. Vo svojom vyjadrení chronologicky opísal priebeh preskúmaného konania nasledovne: *„Proti rozsudku Okresného súdu v Považskej Bystrici sp. zn. 3C/6/2003 zo dňa 31. 3. 2003 podali odvolanie odporca i sťažovateľ, a preto vec bola predložená Krajskému súdu v Trenčíne ako súdu odvolaciemu dňa 11. 7. 2003. Krajský súd v Trenčíne rozhodol o odvolaniach dňa 22. 6. 2005 pod sp. zn. 5Co/198/2003. Ako vyplýva zo zberného spisu tunajšieho súdu 5Co/198/2003, rozsudok bol členkou senátu nadiktovaný do diktafónu dňa 20. 7. 2005 a po kontrole bol kanceláriou opísaný dňa 22. 7. 2005. Vzhľadom k tomu, že predsedníčka senátu JUDr. A. R. čerpala v dňoch 18. 7. 2005 až 24. 7. 2005 dovolenku, až po jej príchode na pracovisko bol rozsudok ňou skontrolovaný a dňa 27. 7. 2005 bol spis odoslaný prvostupňovému súdu, ktorý následne doručuje účastníkom konania druhostupňové rozhodnutie. O tomto som informoval sťažovateľa mojim listom zo dňa 28. 7. 2005 pod Spr. 1564/2005. Podľa zistenia na Okresnom súde v Považskej Bystrici predmetné rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne bolo právnenému zástupcovi sťažovateľa JUDr. K. doručené dňa 11. 8. 2005.“*

K priebehu konania predseda krajského súdu uviedol: *„Podľa § 158 ods. 1 O. s. p. písomné vyhotovenie rozsudku podpisuje predseda senátu. Ak nemôže podpísať predseda*

senátu, podpíše ho iný člen senátu. Vzhľadom k tomu, že predsedníčka senátu mala nastúpiť do práce iba niekoľko dní po uplynutí zákonnej lehoty, nepodpísal druhostupňové rozhodnutie niektorý iný člen senátu a podpis bol ponechaný na predsedníčku senátu.

Mám za to, že nedodržanie zákonnej 30-dňovej lehoty, a jej prekročenie iba v minimálnej miere, bolo v danej veci z objektívnych príčin, a preto v tejto časti nevidím dôvod na vyhovie sťažnosti.

Je pravdou, že od predloženia spisu odvolaciemu súdu až po rozhodnutie o opravnom prostriedku uplynula doba takmer dvoch rokov. Svojím spôsobom dĺžka odvolacieho konania bola ovplyvnená stavom nevybavených vecí a personálnym obsadením súdu, ale predovšetkým vážnymi zdravotnými ťažkosťami predsedkyne odvolacieho senátu JUDr. A. K., pre ktoré bola často práceneschopná a hospitalizovaná. Postupné zhoršovanie jej zdravotného stavu viedlo až k jej predčasnému odchodu do dôchodku dňom 1. 1. 2004 a následne k smrti. Krajský súd v Trenčíne nebol v takej personálnej situácii, aby mohol tak erudovanú predsedkyňu senátu ihneď plnohodnotne nahradiť. To, že išlo o mimoriadnu situáciu potvrdzuje aj skutočnosť, že po zrušení rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 22. 6. 2005 sp. zn. 5Co/198/2003 Najvyšším súdom Slovenskej republiky zo dňa 30. 1. 2006 pod sp. zn. 2Cdo/243/2005 na základe dovolania sťažovateľa, ktoré bolo Krajskému súdu v Trenčíne doručené dňa 9. 3. 2006, tunajší súd vo veci rozhodol dňa 22. 6. 2006, teda po 3 mesiacoch.

Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujem sťažnosť JUDr. O. P. zamietnuť.“

Právny zástupca sťažovateľa v podaní z 18. júla 2007 zaujal stanovisko k uvedenému vyjadreniu krajského súdu. Vo svojom stanovisku uviedol: „K vyjadreniu KS Trenčín zo dňa 26. 06. 2007 k mojej sťažnosti uvádzam, že na svojej sťažnosti trvám. Nepovažujem za právne významné ale najmä ľudské argumentovať v tomto prípade smrťou Dr. A. K., ktorú som si ako človeka a sudkyňu vždy veľmi vážil.“

Zo súvisiaceho súdneho spisu ústavný súd zistil v zásade rovnaké skutočnosti týkajúce sa priebehu konania, ako vo svojom vyjadrení uviedol krajský súd.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa

ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Ústavný súd je toho názoru, že namietaná dĺžka odvolacieho konania pred krajským súdom nebola ovplyvnená osobitnou skutkovou alebo právnou zložitosťou občianskoprávneho sporu vedeného okresným súdom pod sp. zn. 3 C 6/03, predmetom ktorého bolo rozhodovanie o žalobe o zaplatenie pohľadávky s jej príslušenstvom vzniknutej zo zmluvy o poskytovaní právnej pomoci.

2. Ústavný súd posudzoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní aj s ohľadom na druhé kritérium - správanie sťažovateľa ako účastníka súdneho konania - a nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Pokiaľ ide o postup krajského súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Podľa zistenia ústavného súdu bol spis v tejto veci doručený krajskému súdu 11. júla 2003. Krajský súd v predmetnej veci rozhodol až 20. júla 2005, t. j. po viac ako dvoch rokoch. Vzhľadom na skutočnosť, že obdobie dvoch rokov nemožno považovať za primerané na štúdium spisu predchádzajúce vydaniu rozhodnutia krajského súdu a žiadne ďalšie procesné úkony krajským súdom v tomto období realizované neboli, prevažnú časť tohto obdobia je preto potrebné považovať za obdobie nečinnosti krajského súdu, ktoré malo výrazný vplyv na dĺžku tohto odvolacieho konania. Nečinnosť krajského súdu v označenom období bez toho, aby jeho postupu bránila zákonná prekážka je potrebné považovať za zbytočný prieťah v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd s prihliadnutím ku svojej doterajšej judikatúre, v ktorej už vyslovil, že personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či postup súdu v konaní bol ústavne súladný (napr. I. ÚS 127/04, I. ÚS 156/02, III. ÚS 14/00), nemohol akceptovať námietku krajského súdu, že dĺžka tohto konania bola ovplyvnená „...stavom nevybavených vecí a personálnym obsadením súdu...“.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom krajského súdu v preskúmanom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal tiež toho, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prieťahov. Ústavný súd v tejto súvislosti zistil, že v čase jeho rozhodovania už rozhodnutie krajského súdu v tejto veci bolo účastníkom konania doručené. Za týchto okolností sa preto stalo rozhodovanie o tejto časti návrhu sťažovateľa bezpredmetným.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 200 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na dĺžku predmetného konania krajského súdu, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu povahu tohto sporu, ako aj skutočnosť, že namietané konanie bolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. Jozefom

Kováčikom. Ústavný súd úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2005 (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to v sume 2 501 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 150 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 5 302 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. júla 2007